

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-83.1-24>

УДК 378.016.02:81'243.091.33:004.77

Лещенко Т.О., Жовнір М.М., Асламова М.В.
Українська медична стоматологічна академія**ДИДАКТИЧНИЙ СЕГМЕНТ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У КОНТЕКСТІ ОСУЧАСНЕННЯ
ФОРМАТУ ВИШІВСЬКОГО ВИКЛАДАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМЦЯМ**

Анотація. У статті проаналізовано процес упровадження новітніх інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у вишівську мовну освіту; окреслено основні переваги та напрямки використання соціальних мереж під час вивчення дисципліни «Українська мова як іноземна» в медичному виші. Розглянуто використання соціальних мереж як засобу самостійного вивчення української мови іноземними студентами й організації безпосередньо навчального процесу. З'ясовано дидактичний компонент соціальних мереж. Сформовано авторський погляд щодо часткової переорієнтації освіти на використання ІКТ під час вивчення української як іноземної задля ефективності, урізноманітнення й употужнення мовної підготовки майбутніх лікарів.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології (ІКТ), соціальні мережі, мережевий контент, студент-медик, іноземні студенти, українська мова як іноземна, мовна підготовка майбутніх лікарів.

Leshchenko Tetiana, Zhovnir Maryna, Aslamova Maryna
Ukrainian Medical Stomatological Academy**DIDACTIC SEGMENT OF SOCIAL NETWORKS IN THE CONTEXT
OF IMPLEMENTATION OF THE NEW FORMAT TEACHING OF LANGUAGE
DISCIPLINES TO FOREIGN STUDENTS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

Summary. The article analyzes the process of introducing new information and communication technologies (ICT) into the language education of higher educational institution; outlines the main advantages and directions of using social networks during studying the discipline «Ukrainian as a Foreign Language» in medical higher school. The use of social networks as a means of independent study of Ukrainian language by foreign students and organization of the educational process is considered. The didactic component of social networks has been clarified. Formed the author's view on the partial reorientation of education to the use of ICT in studying Ukrainian as a foreign language for the sake of efficiency, diversification and refinement of language training of future doctors. The authors emphasize the active, purposeful, but didactically motivated introduction of innovation in the domestic educational space. In our opinion, it is necessary to take into account the scale and quality of such progress in order not to intensify destructive phenomena in the traditional, time-tested and experienced system of education. Having considered only a particular aspect of the outlined research problem, we formulate conclusions that summarize the results of the analysis: professional competition and the demand of true professionals stimulate efficiency and diversity of education; well-considered introduction of information and communication technologies in the courses on the discipline "Ukrainian as a foreign language" is a way of improving the quality of non-professional – language – training students-foreigners of medical university; social networks in education make it possible to diversify and enhance the process of learning, monitoring student learning achievements and consolidating their skills and skills, as well as creating a solid base of innovative educational opportunities, a creative learning environment; social networks should be used for group training; for individual training and self-education; for the unconscious accumulation of multi-sectoral educational information and the like. It is promising to further study the ways of using social network content in didactic discourse.

Keywords: information and communication technologies (ICT), social networks, content network, medical student, foreign students, Ukrainian as a foreign language, language training of future doctors.

Постановка проблеми. У сучасному світі відбувається інтенсивна інформатизація всіх сфер суспільного життя. Не оминають ці процеси й Україну. Експортний потенціал української вищої освіти потужнішає, а пов'язана з цим інтеграція в міжнародний освітній простір підживлює інтерес до вітчизняних освітніх норм і гарантій. Оскільки здобуття якісної вищої освіти – одна з найміцніших гарантій реалізації інтелектуального потенціалу сьогочасного студентства, вирішальний фактор подальшої економічної стабільності, надзавдання педагогів – сформувати конкурентоспроможних фахівців різних галузей, зокрема й медичної, стоматологічної. Викладачі мають докласти зусиль, аби випускники вишів у повній відповідальності вимогам сьогочасного за показником рівня засвоєних ними знань, умінь і професійних навичок.

Тотальна імплементація інформаційно-комунікаційних технологій у людське повсякдення, перенасичення різних галузей інформаційними потоками зумовлюють докорінні зміни освітньої парадигми, переорієнтацію звичних дидактичних способів і шляхів подачі навчального матеріалу, раціонального й виваженого впровадження нових технологій, які були б ефективними в умовах сьогочасного. «Сучасний бурхливий розвиток інформаційних технологій уможливило безпосереднє спілкування вітчизняних та іноземних юнаків і дівчат незалежно від їхнього соціального статусу та місцезнаходження» [1, с. 6].

Вкотре наголосимо на активному, цілеспрямованому, але дидактично вмотивованому впровадженні інноватики у вітчизняний навчально-виховний простір. Зважати на масштаби й якість такого поступу, на наш погляд, потрібно для того, щоб не активізувати деструктивні явища

в утрадиційній, вивірній часом і досвідом системі навчання. Водночас ми долучаємося до міркувань когорти педагогів-новаторів: «В умовах сучасних інноваційних змін в українській вищій освіті доцільно використовувати здобутки не лише вітчизняних, а й іноземних науковців, адаптуючи їх до навчання української мови студентів-іноземців медичних ЗВО» [3, с. 125].

У полі нашого зору – мовна підготовка майбутніх лікарів, сьогочасних іноземних студентів, які здобувають в Україні медичний фах. Вивчати українську мову їм потрібно не лише для задоволення базових побутових потреб. «Вибудувана під впливом екстремовних чинників система поглядів, ідей і переконань, що набули статусу базових завдяки спроможності посприяти досягненню особистих надзавдань, не лише заманіфестує сприйняття навколишнього світу, ставлення до нього, а й окреслює поведінкові та комунікативні домінуючі мовця» [5, с. 167].

До слова, щоб вільно читати медичну літературу й розуміти усні повідомлення фахового спрямування, а також за потреби порозумітися зі спеціалістами, безперешкодно ініціювати/підтримувати вербальний контакт із метою досягнення усвідомлених комунікативних цілей, студент-медик має володіти українською мовою. «Метою навчання української мови як іноземної у вищих навчальних закладах є формування у студентів професійної комунікативної компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма та аудіювання», – слушно зауважено в дослідженні Т. Лещенко [6, с. 112].

Посприяють швидкому засвоєнню іноземними студентами норм української мови, поступовому подоланню мовного бар'єра, опануванню ними навичок мовленнєвої діяльності вдосконалені технології навчання. Так, Т. Лещенко зазначає: «Сучасна науково-педагогічна діяльність вимагає пошуку нових методичних і методологічних підходів у процесі формування компетенції майбутнього лікаря – високоосвіченого та високоінтелектуального фахівця медичної галузі» [4, с. 187].

На наш погляд, міцне підґрунтя для урізноманітнення й употужнення освітнього процесу формують новітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), упровадження яких у вишівську мовну освіту інтенсифікує процес навчання й підвищить його ефективність. Ця думка інтерпретована й іншими дослідниками, які працюють з іноземцями: «Саме завдяки цифровим технологіям, які стрімко удосконалюються, викладання української мови як іноземної неминуче зазнає принципів змін» [8, с. 272].

Керуючись міркуваннями про важливість часткової переорієнтації освіти на використання ІКТ, ми сфокусували увагу на мультимедійних ресурсах, зокрібно на багатоманітні соціальних мережах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці багатьох вітчизняних учених присвячено студіюванню імплементації комп'ютерних технологій (О. Іванова, О. Комочкова, М. Курвітс, Т. Лещенко, Н. Лисенко, В. Луговий, Л. Назаревич, А. Нісімчук, Л. Пироженко, О. Падалка, О. Пометун, Т. Полиця, О. Савчук, Н. Сороко, О. Скалій, О. Співаковский, В. Юфименко, Л. Федоренко, К. Чернова, Я. Яненко

тощо). Дидактичний сегмент мережевого контенту представлено в низці наукових доробків іноземців (R. Braw, G. Grosseck, N. Flemming, K. Murray, L. Tigu, R. Weller та ін.).

За останні кілька років з'явилася значна кількість наукових праць вітчизняних дослідників, присвячених окремим аспектам навчання під час віртуальної комунікації (М. Асламова, Т. Архипова, Н. Бондар, М. Глазунов, І. Карца, Г. Нестеренко, С. Литвинова, Г. Скрипка, Н. Стучинська, О. Щербаков, Г. Щербина, В. Юфименко, Н. Яськова, А. Яцишин тощо).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У розвідках подано тлумачення базових тематичних понять, частково проаналізовано методологію, теорію, філософію й історію використання ІКТ в освіті, описано ІКТ і засоби навчання в загальній середній освіті, у професійному навчанні й у закладах вищої та в системі післядипломної освіти. Побіжно досліджено розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності студентів і викладачів.

Мета статті – аналіз дидактичної компоненти сучасного соціально-мережевого контенту. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) окреслити стан і перспективи використання ІКТ у вишівській освіті; 2) проаналізувати шляхи й способи використання соціальних мереж під час вивчення дисципліни «Українська мова як іноземна» у медичному виші.

Виклад основного матеріалу. Мережева парадигма інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій уже сформована. Зважаючи на потужний вплив мережевого контенту на сучасну молодь, а також потенціал розширення сфер використання соціальних мереж, здається, жоден вітчизняний та іноземний студент не може обійтися без них. Блискавичними темпами розвивається феномен віртуального спілкування – специфічного, опосередкованого комп'ютером, який має доступ до локальної чи глобальної мережі, способу комунікації і взаємодії в просторі «віртуальної реальності».

Популярні соціальні мережі – «Фейсбук», «Інстаграм», «Телеграм», «Твітер» та ін. – дають змогу кожному, хто до них долучився, використовувати інформацію, подану на сторінках, обмінюватися повідомленнями, додавати текстовий, аудіо-, фото-, відео- й графічний контент. Імпонують міркування й про те, що «В останні роки соціальні мережі Facebook, Twitter, My Space, Instagram, Viber, Telegram та ін. стали основним інструментом соціальної взаємодії, спілкування й обміну інформацією» [7, с. 272].

Соціально-мережева система дозволяє викладачам вишів навіть створювати навчальні курси для студентів, цифрові новації дають змогу оцінити знання й навички студентів у звичному віртуальному просторі. Мовимо про мультимедійні засоби моніторингу знань – квести, вікторини, тестові завдання. Іноземці вивчають українську мову шляхом спільної практичної й проектної діяльності, успішно опановують різноманітні алгоритми засвоєння мовного матеріалу через усесвітню мережу. Уже не подивує нікого й дидактична значущість створення проектів, реклами, сторінок, груп і подій, опитувань і он-лайн

голосувань. Важливо, що соціальні мережі уможливають безперервне (без урахування часових, географічних і вікових меж) використання навчального контенту навчальної дисципліни.

Викладачі кафедри українознавства та гуманітарної підготовки Української медичної стоматологічної академії активно послуговуються різними формами комп'ютерної підтримки навчального процесу, а мережевий контент дає їм змогу організовувати колективну роботу студентів-іноземців на заняттях і за межами академічних аудиторій; урізноманітнювати форми навчання студентів удома; формувати сприятливі умови для розвитку персоналізованого навчального середовища студента.

Використання соціальних мереж під час вивчення «Української мови як іноземної» урізноманітнює рутинний шлях організації навчального процесу, мотивує студентів, заохочує їх долучатися до креативного процесу пізнання основ української мови. Зосередимося детальніше на мережах «Фейсбук» та «Інстаграм». Такий вибір зумовлено їхньою широкою популярністю серед різних верств населення. За офіційними даними, кількість користувачів «Фейсбуку» у 2020 році збільшилася до 14 млн. Стрімко зростає популярність «Фейсбук Месенджер»: його аудиторія – 8,7 млн користувачів. В «Інстаграмі» зареєстровано 11,5 млн українців [9]. До слова, є ціла низка соціальних мереж, а в деяких із них функціонує тільки українська мова – «Друзі», «УкрФейс», «Українці», «ГуГуду», «Сусіди», «Гуртом» та інші.

Надзвичайно вдалими і цінними для викладачів і студентів вважаємо мікроблог у мережі «Фейсбук», створений Т. Лещенко, завдувачкою кафедри українознавства та гуманітарної підготовки Української медичної стоматологічної академії (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100026461282522>). На своїй сторінці науковця систематично розміщує оригінально оформлений дидактичний матеріал, який допомагає не лише студентам, викладачам, а й усім охочим та небайдужим до рідного слова орієнту-

ватися в потоці медичної термінології, складних випадках вживання слів, допомагає уникати термінологічної плутанини. Акцентує дослідниця на всіх рівнях сучасної української мови, використовує доречні приклади, аналізує можливі помилки й огріхи, пояснює, навчає. Подамо для прикладу кілька ілюстрацій із промовистими заголовками «Плутанина», «Підступні пароніми», «Актуальні наголоси», «Червоні лінії» тощо. Такі навчальні експерименти в соціальних мережах стимулюють розширення проблемного поля сучасної дидактики в аспекті вивчення такої важливої категорії мовленнєвої діяльності людини, якою є українська мова. Усе це потрібно «подвоїти», зважаючи на творчий підхід до оформлення, який обрала дослідниця, а також уміння синтезувати власні спостереження, подавати ґрунтовні узагальнення на основі базового мовного матеріалу.

Висновки і пропозиції. Розглянувши лише окремих аспекти окресленої дослідницької проблеми, формуємо висновки: 1) фахова конкуренція й затребуваність справжніх професіоналів стимулюють підвищення ефективності й урізноманітнення освіти; 2) виважене впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях із дисципліни «Українська мова як іноземна» – це спосіб підвищення якості нефахової – мовної – підготовки студентів-іноземців медичного вишу; 3) соціальні мережі в освіті уможливають урізноманітнення й употужнення процесу засвоєння знань, моніторингу студентських навчальних досягнень і закріплення їхніх умінь і навичок, а також створюють міцну базу інноваційних освітніх можливостей, креативне середовище для навчання; 4) соціальні мережі необхідно використовувати для групового навчання; для індивідуального навчання й самоосвіти; для неусвідомленого накопичення різногалузевої навчальної інформації тощо. Перспективним бачиться подальше студіювання шляхів використання соціально-мережевого контенту в дидактичному дискурсі.

Список літератури:

1. Асламова М. В. Інтернет-щоденники іноземних студентів як елемент дискурсу блогосфери. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Сер. : Філологія. Соціальні комунікації : зб. наук. праць. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. Вип. 4, ч. 1. С. 6–10.
2. Лещенко Т. О. Використання електронного сервісу Kahoot під час вивчення предмета «Українська мова як іноземна» у вищому медичному закладі освіти. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 124–127.
3. Лещенко Т. О. Використання комунікативного підходу до засвоєння стоматологічної термінології на занятті з української мови як іноземної. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. Полтава, 2019. С. 125–128.
4. Лещенко Т. О. Застосування інноваційних технологій у процесі викладання курсу «Основи психології. Основи педагогіки» у ВДНЗ України «УМСА». Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнародною участю. Тернопіль, 2015. С. 187.
5. Лещенко Т. О. Здоров'я vs. хвороба в контексті словесної репрезентації ціннісної картини світу сучасного лікаря. *Психолінгвістика*. 2018. № 24(2). С. 163–180.
6. Лещенко Т. О. Шляхи удосконалення мовної підготовки іноземних студентів. *Актуальні питання суспільно-гуманітарних наук та історії медицини* : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 11-12 жовтня 2018 р. Чернівці, 2018. С. 111–113.
7. Юфименко В. Г. Медична блогідидактика та медіаосвітні технології як новітні чинники розвитку професійної компетентності фахівця. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 269–272.
8. Юфименко В. Г. Соціальні мережі як ефективне середовище комунікації в мовній підготовці іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 272–275.
9. Facebook та Instagram в Україні. Цифри і факти – 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?kb=facebook-ta-instagram-v-ukrajini-tsyfry-i-fakty-2020> (дата звернення: 19.04.2020).

References:

1. Aslamova M., Zhovnir M., Bondar V. (2019). Internet-schodennyky inozemnykh studentiv iak element dyskursu blohosfery [Internet student's diaries as an element of the blogosphere discourse]. *Vcheni zapysky Tavrijs'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Ser. Filolohiia. Sotsial'ni komunikatsii: zb. nauk. prats'*. Kyiv, no. 4, ch. 1, pp. 6–10.
2. Leschenko T. (2015). Zastosuvannia innovatsijnykh tekhnolohij u protsesi vykladannia kursu «Osnovy psykholohii. Osnovy pedahohiky» u VDNZ Ukrainy «UMSA» [Application of innovative technologies in the course of basics of psychology and the basics of pedagogy in the higher state education institution of Ukraine UMSA] *Realizatsiia Zakonu Ukrainy «Pro vyschu osvitu» u vyschij medychnij ta farmatsevtychnij osviti Ukrainy : materialy Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnarodnoiu uchastiu. Ternopil'*, p. 187.
3. Leshchenko T., Zhovnir M. (2018). Zdorovia vs. khvoroba v konteksti slovesnoi reprezentatsii tsinnisnoi kartyny svitu suchasnoho likaria [Health Vs. illness in the context of the verbal representation of the value picture of the world of the modern doctor]. *Psykholinhvistyka*, no. 24(2), pp. 163–180.
4. Leshchenko T., Zhovnir M. (2020). Vykorystannia elektronnoho servisu Kahoot pid chas vyvchennia predmeta «Ukrainska mova yak inozemna» u vyschomu medychnomu zakladi osvity [Use of the Kahoot electronic service in the study of the subject «Ukrainian as a foreign language» at the higher medical educational institution] *Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka : materialy Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu (m. Poltava, 19 bereznia 2020 r.)*, pp. 124–127.
5. Leshchenko T., Yufymenko V. (2019). Vykorystannia komunikativnoho pidkhodu do zasvoiennia stomatolohichnoi terminolohii na zaniatti z ukrainskoi movy yak inozemnoi [Using a communicative approach to mastering dental terminology in Ukrainian as a foreign language]. *Aktualni problemy suchasnoi vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini : materialy navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu, m. Poltava, 21 bereznia*, pp. 125–128.
6. Leshchenko T., Yufymenko V., Shevchenko O. (2018) Shliakhy udoskonalennia movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv [Ways to improve language training of foreign students] *Aktualni pytannia suspilno-humanitarnykh nauk ta istorii medytsyny: zb. materialiv mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Chernivtsi, 11-12 zhovtnia, Chernivtsi*, pp. 111–113.
7. Yufymenko V. (2020) *Medychna blohodydaktyka ta mediaosvitni tekhnolohii yak novitni chynnyky rozvytku profesiinnoi kompetentnosti fakhivtsia* [Medical blogidactics and media education technologies as the newest factors of professional competence development of specialist]. *Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka: materialy Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu (m. Poltava, 19 bereznia 2020 r.)*, pp. 269–272.
8. Yufymenko V. (2020) *Sotsialni merezhi yak efektyvne seredovyshe komunikatsii v movnii pidhotovtsi inozemnykh studentiv* [Social networks as an effective medium of communication in the language training of foreign students]. *Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka: materialy Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu (m. Poltava, 19 bereznia 2020 r.)*, pp. 272–275.
9. Facebook ta Instagram v Ukraini. Tsyfry i fakty (2020). Retrieved from: <https://www.prostir.ua/?kb=facebook-ta-instagram-v-ukrajini-tsyfry-i-fakty-2020> (accessed 19.04.2020).